

ШУМАДИНКА,

ЛИСТЪ ЗА

КНЪИЖИВНОСТЪ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

ТЕЧ. VI.

Овај листъ излази сваке Суботе. Цена е одъ 1. Апр. до нове годне 18 гр. За огласе плаћа се 3 кр. ср. одъ врсте за едан-путъ а 5 кр. ср. за трипутъ.

№ 61.

МОМАКЪ И РУЖА.

I.

У градини у зеленой
 Ружица се разцветала.
 Цвета свога развијала,
 Мирисъ любки просипала.
 Роса пада, смилъ шири,
 А лаориѣ лаки пири,
 Те на крилу своме ти'о
 Носи руже мирисъ мио. —

По стазици танкой, витой,
 Момакъ ве'со ружи 'ити
 Да у сласти особитой
 Срнце купа, душу сити.

Ружу бере, тио збори,
 Као ветриѣ кадъ лаори:
 „Я ћу тебе драгой дати,
 Лепо ће те неговати.“

II.

У градини у зеленой
 Ружица се разцветала,
 Цвета свога развијала,
 Мирисъ любки просипала.
 Роса пада, смилъ шири,
 А лаориѣ лаки пири,
 Те на крилу своме ти'о
 Носи руже мирисъ мио.
 По стазици танкой витой,
 Момакъ ружи съ драгомъ ходи
 У пролећу сви милина,
 Које чиста любовъ роди.

Ружу бере, венацъ плете
 Прве любве првогъ жара,
 Сведокъ венацъ овај да е
 Кадъ милина срца згара.

III.

У градини у зеленой
 Ружица се разцветала

Цвета свога развијала
 Мирисъ любки просипала.
 Роса пада, смилъ шири
 А лаориѣ лаки пири,
 Те на крилу своме тио
 Носи руже мирисъ мио.

Стазица се танка пружа
 Змиовидно траву пара.
 Ал' зашт' момка не донаша?
 Заръ у ружи нема чара? —

Цвета ружа к'о и досадъ
 И лепшимъ се цветомъ спрема
 Алъ за момка цветъ не цвета,
 Брѣ му драге више нема.

М. И. С.

ШУТОВИ СУДБИНЕ.

(Продужено).

„Да ли ме пакао вара страшнимъ обсеанама, или е све ово, што самъ видно, сушта истина?“ рекне Бориславъ суморно, пошто е мало мисли прибрао. А кадъ е погледъ свой наново обратио на издишућу Лилянѣ, рекне онъ у необузданомъ очајателномъ бѣсену: „Не, то ние обмана! то е мое дѣте. Лажномъ гаткомъ обманули су ме. Лиляна ние пала одъ крвожедни язичника; она е живила, да падне одъ руке убице, кои јој е и брата и заручника убио. — И ти си е јоштъ у наручја твоя пригрлио, паклени изроде, — ти, кои си сву мою срећу и све мое надежде уништио. Ти ми се јоштъ ругашъ?! — Умри, зверска душо!“

И съ голимъ мачемъ навали онъ на Витомира. Но овај, презирући свой животъ, и немислећи више на обрану, спусти полако на земљу мртво тѣло Лилянино, раздрљи прси и викне: „Удри, несрећни родителю! Ти ћешъ ми брзомъ смрти указати благодѣјание!“

„Благодѣјание?“ рекне Бориславъ, тргнувши мачъ натрагъ. „Не, одъ мене нећешъ никакво благодѣјание искусити. Ти имашъ право, — ерѣ мало е за тебе, да ти еднимъ ударцемъ животъ прекинемъ. Ти ћешъ грозно, срамно и мучително умрети.“

У томъ тренутку опази онъ едно одѣленъ свои коняника на друму. Онъ брзо затруби у едну малу трубу.

коя му е о врату висила, и за часъ доведише неколико коняника, којма Бориславъ заповѣди, да Витомира у замакъ одпрате, а и мртво Лилянино тѣло тамо однесу. Витомиръ се даде безъ икаквогъ одпора везати и одвести, и онъ е сасвимъ равнодушно слушао, каква га ужасна смртъ очекуе. Нѣму е било све едно, да га снађе шта му драго; — еръ што е за нѣга найстрашнѣе било, то е већъ искусно и очима видио.

Съ najveћомъ радости и узклицањемъ предусретну служители дворски и служавке свога господара, кадъ е овај у замакъ ушао. Но нѣова радостъ, која е већъ и плаовитимъ погледомъ Борислава застрашена била, претвори се у тугу и јукъ, кадъ мртво тѣло Лилянино у замакъ однесе. А кадъ су несрећногъ Витомира, кои е изгледао съ бледимъ лицемъ и укоченимъ погледомъ као оличена смртъ, као какво страшило, и кадъ е пукао по замку гласъ, да е Витомиръ, кога су сви у двору любви пазили, и као najveћегъ приятеля ибарскогъ дома сматрали, Лилянну, Владимира и Славобора убио, и да ће онъ садъ одъ целата срамно погинути, тада се претвори туга свию у ужасъ, и сваки е осећао и признавао, да несрећна судбина надъ домоу ибарскимъ влада.

„Гди вамъ е господа?“ запита Бориславъ, кадъ е већъ у дворану замка ушао. Стари еданъ служитель приступи на то, и јви, да е Јрна пре неколико дана одпутовала Славоборовомъ отцу, и да ће се по свой прилици данасъ или сутра кући вратити.

Ова вѣсть биаше Бориславу веома чудновата. Но онъ нѣе никоме изјављивао свое чуђење, но прешао е опетъ на дѣло свое освете. Онъ заповѣди духовнику, да дође, и кадъ е овај дошао, окрене се Бориславъ Витомиру и рекне му: „Премда те я неудостоявамъ, да одъ племените руке умрешъ, — изроде паклени, кои си порушио све мога живота надежде, то я ипакъ већу мою мржню према теби дотле да терамъ, да и твоя грешна душа страда. Ти ћешъ срамно умрети, но спаси душу твою за болји животъ. Зато ти оставлямъ времена, да те свети отаць съ богомъ помири и за онај светъ приурити. Я самъ христијанинъ, и сматрамъ по томе за мою дужность, да и крвномъ непријателю ту милость укажемъ.“

Духовникъ приступи на то Бориславу и рекне му: „Господару, шта я чуемъ! Заръ овогъ младића да преоашъ смрти? Заръ ти незнашъ, какве е заслуге стекао за твой домъ?“

„И ти ми се јоштъ ругашъ, продрзљиви духовниче?“ заграми разярени Бориславъ. „Не дражи мой гнѣвъ; еръ, тако ми Бога и спасения душе мое! я би у овомъ часу лако заборавити могао твой чинъ и учинити велико зло. Испуни твою дужность и небрини се за мою освету. Крвь овогъ несрећника нека падне на мою душу, ако е неправедно пролиемъ.“ И зверајући плаовитимъ и бѣснећимъ погледомъ свудъ унаоколо, дода онъ громовитимъ гласомъ: „Нека се нико више не усуди, поидићи свой гласъ на обрану овогъ убице! коме е животъ мио, нека ћути и нека се безусловно мојој вољи повинуетъ!“

Нема е тишина наступила. Духовникъ одведе бѣдногъ Витомира на страну и опомене га на исповѣсть и

и кајњъ: „Я самъ само онакви злочинства свестанъ, која самъ неотично учинио,“ одговори Витомиръ. „Душа моя нѣе никадъ порађала зле умисляе. Кривица, за коју ћу я одъ целатске руке умрети, поражава ме, — но кривица ова неможе пасти на мою душу, него пада на теретъ онога, кои ме е бѣсниломъ и јросћу свономъ приморао, да за обрану мога собственогъ живота потегнемъ смртносно оружје, кое е прекинуло животъ најмилиегъ ми створеня на свету. — О, моя Лиляно! я се надамъ, да ћу се скоро на ономъ свету, гди нема зависти, болъ, туге, несреће, опаданя и гнѣва, съ тобомъ састати. Тако е, пречестѣйши отче, я самъ тврдо увѣренъ, да ће ме премилостиви твораць примити у свое небесно царство, — и я умиремъ безъ икакве клетве противъ силногъ овогъ властника, коме самъ у руке пао, и кои ме јрости и освети својој жертвуе. Я му за то благодаримъ, еръ онъ тиме неотиче чини према мени дѣло любви и сажалѣня, еръ ми одузима животъ кои ми е несношанъ, кои би ми одсадъ био ужасно мучение и мрачна пустина!“

Витомиръ ућути, а тронути духовникъ пружи му жалостиво руку и увѣравао га, е да е душа нѣгова предъ Богомъ чиста. На то га изведе онъ опетъ предъ Борислава. Овај одма заповѣди: да га целата привезу за срамни дирекъ najveћи злочинаца, кои стајше у едномъ углу авлие, и да му тамо најнижи одъ служителя, кои е свакадъ целатску дужность испуњавао, главу одруби. Витомиръ оголи вратъ и отиде сасвимъ послушно и равнодушно на мѣсто губилишта.

Но башъ у томъ тренутку зачу се велики шумъ и топотањъ коньско предъ капиомъ замка и неколико гласова обявише долазакъ Јрне, госпое одъ Ибра.

Јрна е поитала, да се што пре врати дома, и да прерадостни гласъ своје дѣтету донесе; еръ нѣномъ убѣдителномъ краснорѣчию испало е за рукомъ, да склони Славоборовогъ отца на попуштањъ и на саизволенъ нѣне молбе. Съ радостнимъ срцемъ, и najveћимъ нестрплѣнѣмъ изчекивајући часъ, у комъ ће ћерки својој обзнанити нѣну срећу и испуненъ најтоплие желъ, пошла е она кући. — Али ко ће описати и сватити нѣнъ ужасъ, кадъ су јој изишавше на сусретъ служавке са сузама и безъ икаквогъ приурити за овај ужасни догађај испричале неописану несрећу ибарскогъ дома.

По други путъ морала е бѣдна крозъ срце прострѣљна Јрна искусити неизказану матерню болю, да е свое едино дѣте изгубила, и то на ужасанъ, неприроданъ начинъ. Судбина е ню горко казнила. Она јој е после тешке скорби подарила јоштъ еданпутъ за неколико тренутака najveћу радостъ, утѣху и узхлећење, како би е после оскорбила и срце јој изъ корена изчупала. Садъ е оплакивала губитакъ обадва своя дѣтета, и остала е безъ икакве надежде и утѣхе као мунѣомъ опалѣня растъ. Но она е ипакъ показала садъ више душевне снаге, него онда, кадъ е чула, да су јазичници Лилянну заробили и на жертвеничку смртъ осудили. Она е наново познала десницу превѣчне правде, која е поништила сву нѣну радостъ на овоме свѣту. Но она е уедно у души својој съ najveћимъ кајњемъ признавала, да она која е свою јдну сестру Вешту у срце погодила и у гробъ свалила, нѣе ни заслужила радости материнскогъ срца.

„И Витомиръ е ню убио?“ запита Ярна, пошто е мало къ себе дошла.

„Тако вели вашъ супругъ,“ одговоре служавке; „и зато ће га овога часа дати погубити; садъ га башъ духовникъ спрема за покајание и смртъ.“

„Ту мора да влада тама и непонятно заблућенъ!“ рекне Ярна, „еръ то ние могуће, да е Витомиръ мою Лилянѹ убио, — Витомиръ. Та онъ е ню одъ смрти избавио и волео већма него нѣгову душу“ — И она улети као безъ душе у дворану замка, да завѣсу ове ужасне загонетке разреде.

Витомиръ јоштъ небияше погубљенъ, али башъ онога часа водили су га целати везана губилишту, да га као најцрнѣгъ злочинца срамно погубе. „Станте, за име Бога!“ викне Ярна у највећемъ страу, и вика нѣна смете целате, кои су башъ онога часа хтели пролити невинѹ крвѹ. Ярна пакъ прилети своје супругу падне му око врата, и рекне: „О, Бориславе! у каквомъ се ужасномъ часу ми састаемо!“

„У часу освете, коя ће нашу неисказану болѹ смањити!“ одговори Бориславъ суморно.

„То неће бити,“ привати Ярна рѣчь. Тугу нашу и скорбъ може утолити само тврда љубавъ и вера у Бога и нѣгову превѣчну правду; а ова ти забранио, да твоју яростъ излиешъ на тогъ младића, кога бледо лице и немо очаянѣ треба сажалѣнѣ наше да узбуди.

„О, ти незнашъ,“ одговори Бориславъ, „ко е овај несрећникъ, за кога се ти заузимашъ. Погледај га добро и проклинај га, сажалѣна достойна и поражена майко! Проси стогубу клетву на нѣгову црну душу; еръ онъ е утаманителъ наше среће; онъ е убица наше дѣце!“

Онъ јој затимъ исприча по реду, како е Витомиръ у бугарској войни Владимира, и Славобора убио, и на какви е начинъ пре два сата Лиљана, нѣново единче, одъ крвничке руке Витомирове пала, — и тако е онъ савъ домъ нѣновъ упропастио.

Ужасна бола раздирама е изнова Јрнино поражено срце, кадъ е потанко чула све ближе околности овогъ несрећногъ догађаја. Но и у оволикој неисказаној скорби признавало е нѣно дугимъ искушениемъ облагорођено чувство правде; да е несрећни младићъ, кои садъ у заносној равнодушности смртни ударацъ изчекуе, невинъ, и да се никако као вољни и повинни убилацъ сматрати неможе.

„О, Бориславе!“ одговори Ярна јрошћу разиламћеномъ господару ибарскомъ, „немой бити неправеданъ и бездушанъ према овомъ бѣдомъ младићу, кои е то у не знано, као слепо орудие виномъ силомъ руковођене судбине учинио. Едно твоје осветољубие причина е Лиљанине смрти. Надъ нашимъ домомъ вио се тамци облаци превѣчне правде, а Витомиръ е слепо нѣно орудие. Како би могао ти на нѣга да проспешъ гнѣвъ твоје отроване душе?“

Бориславъ погледа зачуђено Јрну и стаяше неколико тренутака као окаменѣмъ: „Јрни!“ рекне јој нај-

после онъ, „шта е теби? Ти ниси она, коя си била! Заръ си ти тако слабо любила твоју дѣцу, да бранишъ и заклињашъ онога, кои намъ е дѣцу побио и насъ живе саранио?“

„Башъ зато,“ одговори Ярна, „што матерня љубавъ у пренема моима пламти, башъ зато мора онога љубити, кои е мое дѣте избавио. Тако е, Бориславе, — погледај га само, овогъ бѣдногъ младића, кога си ти предао рукама целатскимъ; — онъ е избавио нашу Лилянѹ, кадъ е она пала у руке крвожеднимъ азиѣнцима, кои су е на жертовничку ужасну смртъ осудили били! Казуј садъ, можешъ ли садъ тогъ младића тако срамно погубити?“

„Говоришъ ли ти истину?“ запита упрепашћени Бориславъ; „ели онъ то заиста учинио?“

„Питай твоје служителъ, кои су у Ибру остали,“ одговори Ярна; „ако рѣчима твоје супруге више неврѹешъ. Сви ће они мое рѣчи потврдити! О, Бориславе, не само да е онъ Лилянѹ избавио, него јој и оданъ био нѣжномъ љубави. Ахъ, у ономъ тренутку, кадъ си га ти на обрану собственогъ му живота приморао, онъ би зацѣло радиѣ забоо смртоносно оружие у собствене прси, да е знао, чие ће срце пробости, — еръ сто живота да има, сва би за Лилянѹ жертвовао.“

На то подигне Витомиръ свой гласъ и рекне тронуто: „Богъ нека васъ благослови, за ваше рѣчи, племенита госпо! Ви сте свету истину казали. Садъ у толико радиѣ умиремъ, кадъ само знамъ, да самъ предъ срцемъ вашимъ оправданъ.“

„Бориславъ ишао е међутимъ у највећој борби горе и доле, и ћутао е као стѣна. Наеданпутъ викне онъ целатима: „Пустите тогъ младића!“ Затимъ истргне онъ едномъ војнику до себе мачъ, приступи Витомиру, и пружи му мачъ съ рѣчима: „Ти си мојој кѣри животъ избавио, и опетъ одузео; за то мое дѣте нетражимъ рачуна. — Но ти си и могъ сина убио, и зато имамъ ја као отацъ крваво да се осветимъ. Но нетреба срамно и везанимъ рукама да умрешъ, ти кога самъ принуђенъ уважавати. Небо нека рѣши између мене и тебе Зато узми овај мачъ па да се боримо на животъ и смртъ!“

(Продужиће се.)

М р в и ц е.

Неколико ћака пођу у ловъ на питоме зечева, съ њима пође и еданъ новајлија, кога су више пута опоменули, да никако гласно неговори, или да не прави ларме, да се не би зечеви разбегли. Они дођу на едно место, гди много зечева бияше: „Ох! Ох! *Ecce cuniculi multi!*“ (Гле! колико е много зечева!) повиче нашъ новајлие латински. — Плашљива животиня разбегне се по своимъ рукама. Кадъ су му затимъ другари опором пребаѣли нѣгову лудостъ, извини се онъ: „Та како самъ ја могао знати, да и ова мала луда створеня знаю латински?“

— Матрози на едној енглеској лађи саставе друштво умѣрености, и одреку се свечано, да неће никако

пяти румъ; а да би законъ овай остао у пуной сили, они се сви обвежу, да сваки онай, кои законъ преступи, части дружество са 10 ока рума. Навданпуть рекне еданъ изъ друщества: „Та овда ћемо сви, колико насъ годъ има, законъ преступити; еръ ако еданъ погреси, онда ћемо морати попити 10 ока рума, и сви опити се, па онда ће по закону јоштъ сваки понаособъ морати дати по 10 ока рума, па се нећемо никако ни трезнити. Сви се гроотомъ насмею, и баце законъ у вагру, — а умеренаци остану при староме.

— „Слешна е стварь любовь,“ рекне еданъ накресави шальяваць у дружеству; први дана после свадбехтео самъ мою жену изъ презълне любви повести, — а садъ се каемъ, што то нисамъ учинио.

— Неки господинъ, кои се на путь спремао, наложио е своје слуги, да га у два саата по поноћи пробуди. Слуга пакъ отиде јоштъ у 12 саати у собу свога господина, и пробуди га. „Шта е!“ викне буновни господинъ, кои се ние изснавао, „заръ е већ два саата избилло.“ — „Ние јоштъ, господине,“ одговори замлаћени слуга, „но я самъ вамъ само казати хтео, да јоштъ имате два пуна саата рока за спаванъ.“

— Неки одъ путуюћи занатлиа заспао е на друму у ладу, оставивши поредъ себе свой ранаць съ пртлягомъ. Еданъ Евреинъ прође, и видећи оногъ, да тврдо спава, дигне ранаць, и умакне. Но мало затимъ пробуди се онай, и видећи издалека Евреина, потрчи за њимъ, и стигне га башъ предъ самъ улазакъ у варошь. Ту га онъ счепа за яку и одведе у полицију као крадљивца. Онъ пакъ бранио ее и казивао, да е ранаць нашао. „Ниси нашао, већ си украо, угурсузе!“ рекне му судия, „ево овде господара, чия е стварь.“ — „Опетъ е зато овако, као што я кажемъ, я самъ нашао на путу и калфу и овай ранаць, ранацьо амъ узео, а калфу самъ оставио!“

— *Двоумленъ.* У Енглеской, гди се све парнице јавно пресуђую, дошао е еданъ постаръ човекъ на судъ, и молио е судъ, да му совѣтуе, шта да ради, — жена му е, вели, пакостна, као осица. — „Е, па шта ћемо ми да вамъ помогнемо; — ил' васъ е можда јоштъ и тукла?“ — „И тога е било, о томе ние овде питањъ.“ — „Да о чему е питањъ, и шта ви зактевате одъ насъ?“ — Я обу само, да ми ви пресудите, есамъ ли тимъ поступкомъ мое жене тешко увређенъ, или?“ — Судие и околостоећа светица гроотомъ се насмее, я предсѣдатель заключи дѣланъ суднице съ рѣчима: „Приятелю, на то питањъ ми нисмо кадри одговорити; то зависи одъ вашегъ собственогъ сматрања.“

КОЛИКО ЛЮДИ ТОЛИКО ЋУДИ.

Херцогъ. Ото одъ Каринтиа имао е врло досетливу будалу. Овоме (будали) падне еданпуть на память, да истину пословице „колико люди толико ћуди“ докаже. Онъ узме пуњъ цаць съ мртвачкимъ главама, почне се на еданъ брегъ, изручи изъ цака. Почемъ се една глава овамо една онамо одкотрля, повиче: „колико люди толи-

ко ћуди!“ Кадъ ове и после смрти лудую и свака по својој ћуди ради, то шта су морале пре у животу чинити!?”

НЕПРИЯТЕЛЬСКА ЛЮБАВЬ.

„У моимъ рачунима, сине мой, набићешъ сваке године записану суму одъ 500 талира, кою самъ я већ одъ 20 година непрестано свакогъ 4 Фебруара трговцу М** у Б* шилѣао, и кою самъ осиромашеномъ господ. Ф* давао и после њгове смрти њговой сиротой деци опредѣлио. — Любезни сине! тай Ф* бияше управъ онай, кою ме е наскоро после тогъ венчана са твоимъ добродѣтелномъ матеромъ, кою е онъ узалудъ просио, 4 Фебруара, отровати хтео, пошто е на два дана пре тога замномъ пиштоль избацио, но едина милость божия сачувала ме е одъ смртоносногъ дѣйства отрова чудноватомъ некомъ помоћи. На неколико година после тога падне овай напрасни человекъ, збогъ свогъ раскошногъ живота у сиромаштво, кое е тимъ несносније и жалостније за њѣга было, што се међутимъ оженио био.

Я благодаримъ мудрому божиему промыслу што ми е прилике и средства дао, да момъ неприятелю добро учинити могу, и опредѣлимъ зато управо онай данъ године, у комъ ме е Богъ тако чудновато сачувао. Садъ дакле, сине мой, знашь прави узрокъ зашто самъ свагда 4 Фебруара, у јутру, подуже у мојој спавајућој соби остаю, и што самъ свагда онай данъ врло радостанъ и весео бивао, кадъ самъ могъ ловца са еднимъ завежляемъ у Б* послао. И уедно знашь, шта ме е побудило, те самъ пре три године у време наше вечернѣ нову молитву благодарности увео, кадъ самъ разумео да е овай г. Ф* најпосле опетъ къ себм дошао, и да е искреннимъ покаяниемъ свою душу избавио. Ову дакле суму, сине мой, шилѣешъ сваке године у овай исти данъ, трговцу М** на чие се ћутанъ и на чию се верность ти слободно ослонити можешъ, дотле, докле годъ та помоћъ той сиротой породици нужна буде. Я познаемъ твое сердце, надамъ се да ће оно то учинити еръ иначе би те као приятель за то молио, а као отаць би ти заповедио. Но про свега молимъ те, да ову тайну у гробъ понесешъ.“

— У едной школи запята учитель при испиту едно мало дете: дали оно мисли да треба и неприятель любити? Дете застане са одговоромъ, и нато се започне овай разговоръ:

Учитель: Ти знашь шта е приятель а шта неприятель? Дете (неодговори.)

Учитель. Пази я ћу ти то разяснити. Кадъ се н. п. ти на обали каквогъ потока играшь, па се ко крадомъ до тебе довуче и тури те одъ острагъ у потокъ, ко е то?

Дете. То е мой неприятель.

Учитель. Тако сине мой! А ко ти е онда приятель?

Дете (брзо). Онай, кои ме спредъ у потокъ гурне.